

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 117/2020-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti QUIES, s. r. o., Kmeťova 26, Košice, IČO 36 171 506, zastúpenej advokátskou kanceláriou AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s. r. o., Kmeťova 26, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Róbert Ružbašán, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Prievidza sp. zn. 12 C 144/2016 z 23. marca 2017, uznesením Okresného súdu Prievidza sp. zn. 12 C 144/2016 z 26. apríla 2017 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 CdoGp 1/2019 z 25. septembra 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti QUIES, s. r. o., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. decembra 2019 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti QUIES, s. r. o., Kmeťova 26, Košice, IČO 36 171 506 (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 12 C 144/2016 z 23. marca 2017 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu z 23. marca 2017“), uznesením okresného súdu sp. zn. 12 C 144/2016 z 26. apríla 2017 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu z 26. apríla 2017“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 CdoGp 1/2019 z 25. septembra 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd napadnutým uznesením z 23. marca 2017 sťažovateľovi ako úspešnému žalobcovi v spore priznal právo na náhradu trov konania, a pritom mu nepriznal náhradu trov konania spočívajúcu „*v náhrade za stratu času za účasť na uskutočnenom pojednávaní s odôvodnením, že náhrada za stratu času prináleží len advokátovi, a nie advokátskemu koncipientovi.*“. Proti tomuto uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením z 26. apríla 2017 tak, že ju zamietol.

3. Sťažovateľ podal generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) podnet na podanie dovolania generálneho prokurátora podľa § 458 a nasl. zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“). Generálny prokurátor na základe podnetu sťažovateľa podal dovolanie podľa § 458 CSP. O dovolaní generálneho prokurátora rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením z 25. septembra 2019 tak, že ho odmietol.

4. Sťažovateľ argumentuje, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu porušuje základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, princíp právnej istoty a je v rozpore s ustálenou rozhodovacou činnosťou samotného najvyššieho súdu a taktiež s judikatúrou ústavného súdu. Napadnuté uznesenie je podľa sťažovateľa nedostatočne odôvodnené, osobitne v časti, v ktorej odkazuje na neprípustnosť dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu o trovách konania (§ 419 až § 421 CSP) a taktiež na neprípustnosť dovolania v tzv. bagateľných veciach z dôvodov *ratione valoris* (§ 422 CSP). Podľa sťažovateľa v tomto prípade ide o dovolanie generálneho prokurátora, preto nemožno argumentovať bagateľnou sumou, keďže cieľom tohto dovolania „*nebolo dosiahnuť vyplatenie náhrady trov, ktoré patria advokátskemu koncipientovi za stratu času, ale domáhať sa primárne nápravy, keďže... došlo k porušeniu princípu právnej istoty a s tým spojenej hodnoty predvídateľnosti práva, respektíve súdnych rozhodnutí, čo je jedna z najvyšších ústavných hodnôt materiálneho právneho štátu.*

Odôvodnenie Najvyššieho súdu SR však považujeme za nedostatočné, v rozpore s aktuálnou rozhodovacou praxou súdov v otázke náhrady trov konania - náhrady za stratu času advokátskemu koncipientovi. V žiadnom prípade tak nemôže ísť len o odlišný názor na interpretáciu práva, ide o rozpor s rozvinutou rozhodovacou praxou súdov v predmetnej otázke, taktiež rozpor s platnou právnou úpravou.“

5. Sťažovateľ následne na podporu svojej argumentácie, podľa ktorej z judikatúry všeobecných súdov stabilne vyplýva právny záver, že právo na náhradu trov právneho zastúpenia prislúcha strane sporu bez ohľadu na to, či ich vykonal advokát sám alebo v zastúpení advokátskym koncipientom, poukazuje na rozhodnutia najvyššieho súdu (sp. zn. 10 Sžso 44/2015, 5 Obo 100/2011, 10 Sžo 60/2014), judikatúru krajských súdov (uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 13 Co 66/2015 z 30. marca 2016, uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 11 Co 91/2014 z 26. mája 2015), závery vyplývajúce z odbornej literatúry [FIAČAN, I. a kol. *Vyhláška o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (advokátska tarifa): komentár*. C. H. Beck, 2015] a tiež na stanovisko Slovenskej advokátskej komory uverejnené v *Bulletine slovenskej advokácie* č. 4/2013 na s. 67.

6. S poukazom na § 15 písm. b) a § 17 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“), na § 16 ods. 2 a § 64 ods. 2 a 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“) sťažovateľ argumentuje, že ak tieto právne predpisy *«priznávajú advokátovi za uskutočnenie úkonov právnej služby právo na tarifnú odmenu a právo na rôzne druhy náhrad, uvedené právo je potrebné priznať aj advokátskemu koncipientovi...»*

Advokátsky koncipient predstavuje súčasť personálneho aparátu v advokátskej kancelárii, kde pri jeho neúčasti z dôvodu jeho presunu rovnako tak nemôže pripravovať podklady a vybavovať právnu agendu pre advokáta, preto je plne na mieste kompenzovať stratu času náhradou v peniazoch.

Zastávame názor, že Okresný súd Prievidza rozhodol v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou v predmetnej otázke, ako sme aj uviedli vyššie, pričom nemožno v žiadnom prípade pripustiť výklad Najvyššieho súdu SR, v zmysle ktorého by išlo len o „odlišný názor na interpretáciu práva.“».

7. Vychádzajúc z judikatúry ústavného súdu, ako aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), sťažovateľ uvádza, že aj na rozhodovanie o trovách konania sa vzťahujú garancie vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto aj rozhodnutie o trovách konania je potrebné riadne odôvodniť.

8. Na základe tejto argumentácie sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa... domáhať sa ochrany svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a základné právo na spravodlivé prejednanie vecí podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru... postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodnutím, sp. zn.: 7 CdoGp 1/2019 zo dňa 25. 09. 2019 a jemu predchádzajúcimi rozhodnutiami Okresného súdu Prievidza zo dňa 23. 3. 2017, sp. zn.: 12 C/144/2016-73 a sp. zn.: 12 C/144/2016-83 zo dňa 26. 4. 2019 boli porušené.

2. *Ústavný súd zrušuje rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, zn.: 7 CdoGp 1/2019 zo dňa 25. 09. 2019 a jemu predchádzajúce rozhodnutia Okresného súdu Prievidza zo dňa 23. 3. 2017, sp. zn.: 12 C/144/2016-73 a sp. zn.: 12 C/144/2016-83 zo dňa 26. 4. 2017, a vec vracia Okresnému súdu Prievidza na ďalšie konanie a rozhodnutie.*

3. *Sťažovateľovi priznáva náhradu trov konania v celkovej sume 415,52 €, ktoré je Najvyšší súd SR povinný zaplatiť na účet jeho právneho zástupcu... a to do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“*

II.

Právomoc ústavného súdu, relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

12. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

14. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd a právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

15. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07, I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

16. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, III. ÚS 263/03, IV. ÚS 136/05, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06, III. ÚS 198/07, III. ÚS 79/2012).

17. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti vychádzal zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvoinštančné a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (súdu prvej inštancie, ako aj odvolacieho súdu), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09). Uvedený právny názor možno primerane aplikovať aj na uznesenie súdu prvej inštancie vydané sudcom, ktorým tento preskúmal sťažnosť strany sporu podľa § 239 ods. 1 CSP podanú proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka.

18. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

19. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom

zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

III.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu z 25. septembra 2019

20. Sťažovateľ namieta, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je riadne odôvodnené. V predmetnej veci nešlo iba o rozdielny právny názor, ale išlo o otázku právnej istoty a predvídateľnosti práva, keďže najvyšší súd rozhodol v rozpore so svojou vlastnou judikatúrou a s judikatúrou všeobecných súdov.

21. Najvyšší súd v napadnutom uznesení v bodoch 8 až 12 podrobne poukázal na judikatúru ESLP, ústavného súdu, ako aj na vlastnú judikatúru týkajúcu sa dovolania, resp. dovolania podaného generálnym prokurátorom, a pritom zdôraznil podstatné právne závery, ktoré vyplývajú z rozhodovacej činnosti týchto súdnych orgánov. Najvyšší súd uviedol, že rozhodnutia súdov by mimo odvolacieho konania mali podliehať ďalšiemu súdnemu prieskumu len výnimočne, zásadne je potrebné rešpektovať princíp právnej istoty. Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok nemá byť skrytým odvolaním a existencia dvoch právnych názorov na predmet konania nie je dôvodom na zrušenie právoplatného rozhodnutia. Právoplatné rozhodnutia súdov by sa mali zrušiť len vtedy, ak ide o nápravu fundamentálnych chýb, napr. omyl v právomoci, vážne porušenie súdneho procesu alebo zneužitie právomoci. Podmienky, za ktorých možno prelomiť záväznosť a nezmeniteľnosť právoplatných rozhodnutí, je potrebné vykladať reštriktívne. V prípade dovolania podaného iným subjektom, ako je strana sporu (napr. generálnym prokurátorom), je reštriktívny výklad viac opodstatnený, a to pre súvis s princípom právnej istoty a princípom rovnosti strán.

22. Následne najvyšší súd poukázal na to, že dovolanie generálneho prokurátora namieta vecnú správnosť uznesenia okresného súdu o výške priznanej náhrady trov konania úspešnému sťažovateľovi ako žalobcovi v časti, v ktorej mu okresný súd nepriznal náhradu za stratu času právneho zástupcu vo výške 235,68 € z dôvodu, že na pojednávaniach zastupoval právneho zástupcu sťažovateľa advokátsky koncipient, a nie advokát. Najvyšší súd v tomto kontexte zdôraznil, že posúdenie prípustnosti dovolania patrí do jeho právomoci, osobitne je jeho úlohou „uvážiť, či so zreteľom na individuálne okolnosti toho ktorého prípadu sú dané výnimočné dôvody na to, aby princíp právnej istoty ustúpil požiadavke vecnej správnosti a zákonnosti rozhodnutia súdu. Táto úvaha dovolacieho súdu však nemôže byť založená na jeho ľubovôli. Na druhej strane sa ale táto úvaha dovolacieho súdu nemôže riadiť premisou, že v prípade každého vecne nesprávneho rozhodnutia je vždy daný dôvod na jeho zrušenie.“

23. Najvyšší súd pri svojej úvahe podľa § 458 ods. 2 CSP prihliadol na zmysel a účel ustanovení Civilného sporového poriadku, „ktoré zohľadňujúc určitú stránku konania alebo jeho predmet vylúčením prípustnosti dovolania uprednostňujú princíp právnej istoty pred požiadavkou správnosti alebo spravodlivosti súdnych rozhodnutí. Dovolací súd pri tom zastával názor, že pokiaľ zákonodarca úpravou niektorých prípadov (ne)prípustnosti dovolania (mimoriadneho opravného prostriedku procesnej strany) favorizoval princíp právnej istoty, o to viac sa musí tento princíp ako preferenčný uplatniť v prípade dovolania generálneho prokurátora (teda toho, kto nie je procesnou stranou). Dovolací súd ustanovenia Civilného sporového poriadku, z ktorých vyplýva neprípustnosť dovolania, priamo neaplikoval, v individuálnych okolnostiach daného prípadu ich mal na zreteli len ako podklad pre svoju úvahu (porovnaj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 CdoGp 2/2016 a sp. zn. 1 Cdo 2/2017).

16. Za účelom bližšieho vysvetlenia podstaty svojej úvahy dovolací súd poukazuje na § 419 až § 421 CSP, ktoré nepripúšťajú dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o trovách konania (napr. 3 Cdo 170/2009, 6 Cdo 80/2010, 6 Cdo 4/2011, 5 Cdo 170/2011, 3 Cdo 114/2014). Obdobne dovolací súd poukazuje na ustanovenie § 422 CSP, ktoré na základe zásady *ratione valoris* vyjadruje tzv. majetkový cenzus a upravuje (ne)prípustnosť dovolania v tzv. bagatel'ných veciach. Dovolací súd uzatvára, že pokiaľ

zákon týmito ustanoveniami vyjadruje prevahu princípu právnej istoty nad požiadavkou zákonnosti rozhodnutí v prípade podania dovolania, o to viac treba pripísať dominantný význam princípu právnej istoty vtedy, keď je v obdobných prípadoch podané dovolanie generálnym prokurátorom.

17. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu nezodpovedá záverom vyjadreným v doterajšej, vyššie uvedenej judikatúre ESLP a ústavného súdu, aby bol na podklade dovolania generálneho prokurátora uskutočnený mimoriadny prieskum vecnej správnosti právneho posúdenia vyjadreného v uznesení súdu prvej inštancie o náhrade trov konania vyčíslených (tzv. bagatel'nou) sumou 235,68 €, ktorá suma je podstatne nižšia ako je hranica prípustnosti dovolania v konaniach o peňažnom plnení podľa § 422 CSP.

18. Na podklade vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že v individuálnych okolnostiach predmetného prípadu potreba zrušiť generálnym prokurátorom napadnuté rozhodnutie v záujme toho, kto v spore vystupoval v procesnom postavení žalobkyne, nemá prevahu nad záujmom zachovania nezmeniteľnosti tohto rozhodnutia a neprevyšuje princíp právnej istoty (§ 458 ods. 2 CSP).“.

24. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia dospel k záveru, že právne závery najvyššieho súdu – vo vzťahu k splneniu podmienok prípustnosti dovolania generálneho prokurátora v predmetnej veci – sú logické, rešpektujú účel aplikovaných ustanovení Civilného sporového poriadku. Odôvodnenie napadnutého uznesenia je dostatočným podkladom pre výrok, ktorým najvyšší súd odmietol dovolanie generálneho prokurátora, preto právne závery najvyššieho súdu nie sú zjavne neodôvodnené a sú tak ústavne akceptovateľné.

25. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia zreteľne vyplýva, že najvyšší súd úvahy týkajúce sa predmetu konania – t. j. náhrady trov právneho zastúpenia a hodnoty, teda peňažnej sumy, ktorej sa dovolanie generálneho prokurátora týka – použil len podporne v rámci úvahy, či je splnená podmienka podľa § 458 ods. 2 CSP, teda či potreba zrušiť rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a princípom právnej istoty. Ústavnému súdu sa odôvodnenie napadnutého uznesenia aj v tejto časti javí ako zrozumiteľné a presvedčivé. Úvahy najvyššieho súdu vychádzajú nepochybne z kritérií

pre prípustnosť dovolania generálneho prokurátora vymedzených v § 458 ods. 1 a 2 CSP a právne závery, ku ktorým najvyšší súd dospel, predstavujú ústavne akceptovateľné riešenie veci, o ktorú v predmetnom dovolacom konaní išlo.

26. Skutočnosť, že najvyšší súd v iných veciach posúdil otázku nároku na náhradu za stratu času odlišne, nie je takým argumentom, ktorý by v prerokovanej veci bol spôsobilý spochybniť ústavnú udržateľnosť právnych záverov najvyššieho súdu. Je totiž potrebné zohľadniť konanie, v rámci ktorého uvedenú otázku (nárok na náhradu za stratu času) najvyšší súd posudzuje. Jurisdikcia najvyššieho súdu sa uplatňuje inak, keď napr. najvyšší súd rozhoduje ako odvolací súd v systéme správneho súdnictva, a inak v prípade, keď najvyšší súd rozhoduje ako dovolací súd o dovolaní generálneho prokurátora. V prvom prípade uvedená otázka (nárok na náhradu za stratu času) bude spravidla vždy spôsobilým predmetom príslušného (odvolacieho) konania, kedykoľvek účastník konania túto otázku namietne. V druhom prípade bude vecou úvahy najvyššieho súdu vychádzajúcou z podmienok prípustnosti dovolania generálneho prokurátora vymedzených v § 458 ods. 1 a 2 CSP, či predmetná otázka (nárok na náhradu za stratu času) je v individuálnom prípade spôsobilým predmetom uvedeného (dovolacieho) konania.

27. Na tomto základe ústavný súd ústavnú sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

III.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu z 23. marca 2017

28. V tejto časti ústavná sťažnosť smeruje proti napadnutému uzneseniu okresného súdu z 23. marca 2017 o náhrade trov konania vydanému vyšším súdnym úradníkom.

29. Z § 239 ods. 1 CSP vyplýva, že proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom možno podať sťažnosť, ktorú síce nemožno považovať za riadny opravný

prostriedok, ale len prostriedok procesnej obrany, zároveň je však sťažnosť efektívnym prostriedkom procesnej nápravy špecifikovaných uznesení a predstavuje účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru (porovnaj ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, s. 869 a nasl.).

30. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu z 23. marca 2017 bola prípustná sťažnosť podľa § 239 ods. 1 CSP, ktorú sťažovateľ podal. O sťažnosti rozhodol okresný súd napadnutým uznesením z 26. apríla 2017.

31. Uplatnenie právomoci okresného súdu vylučuje, aby v uvedenej veci rozhodoval ústavný súd, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) a podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.3 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu z 26. apríla 2017

32. Ústavný súd preskúmal námietky sťažovateľa smerujúce proti napadnutému uzneseniu okresného súdu z 26. apríla 2017, vychádzajúc z § 124 štvrtej vety zákona o ústavnom súde, podľa ktorej lehota na podanie ústavnej sťažnosti proti tomuto uzneseniu začala plynúť sťažovateľovi dorúčením napadnutého uznesenia najvyššieho súdu z 25. septembra 2019. Obdobne ústavný súd posúdil ústavnú udržateľnosť právnych záverov okresného súdu v napadnutom uznesení z 26. apríla 2017 aj so zohľadnením právnych záverov v uznesení okresného súdu z 23. marca 2017 v súlade s právnym záverom vymedzeným v časti II bode 17 tohto uznesenia.

33. Okresný súd napadnutým uznesením z 26. apríla 2017 zamietol sťažnosť sťažovateľa vzhľadom na to, že „náhrada za stratu času je výlučne viazaná na advokáta, pretože iba v prípade poskytovania právnej služby osobne advokátom je splnená podmienka

existujúceho objektívneho dôvodu, pre ktorý nemôže poskytovať inú právnu službu. Súd zároveň opätovne odkazuje na rozhodnutie Krajského súdu v Trenčíne uznesenie č. k. 17 Co/727/2015-59 zo dňa 22. 07. 2015.“.

34. Okresný súd v napadnutom uznesení z 23. marca 2017 uviedol, že zmyslom náhrady za stratu času podľa § 17 ods. 1 vyhlášky 655/2004 Z. z. „*je paušálnym spôsobom kompenzovať príjem, ktorý by advokát za uvedený čas mohol dosiahnuť poskytovaním právnych služieb. Naopak advokátsky koncipient, ktorý sa nachádza v pracovnom pomere cestou na pojednávanie žiadne finančné prostriedky, ktoré by mu bolo nutné nahradiť, nestráca, nakoľko jeho príjem - mzda nie je priamo závislá od množstva vykonaných úkonov, ale je pevne dojednaná v pracovnej zmluve. Je zrejmé, že advokát nebol v dôsledku nevyhnutnosti prepravy svojej osoby na miesto konania pojednávania z objektívnych dôvodov limitovaný vo výkone svojej advokátskej praxe a aj v čase, ktorý substitučne splnomocnený advokátsky koncipient strávil cestou na pojednávanie, mohol vykonávať iné úkony právnej služby. Vychádzajúc z uvedeného odvolací súd konštatuje, že náhrada za stratu času je výlučne viazaná na advokáta, pretože iba v prípade poskytovania právnej služby osobne advokátom je splnená podmienka existujúceho objektívneho dôvodu, pre ktorý nemôže poskytovať inú právnu službu.“.*

35. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia dospel k záveru, že právne závery okresného súdu – vo vzťahu k nároku na náhradu za stratu času – sú logické, rešpektujú účel vo veci aplikovaných právnych noriem – predovšetkým príslušných ustanovení vyhlášky č. 655/2004 Z. z. a zákona o advokácii. Okresný súd aplikoval na predmetnú vec vyhlášku č. 655/2004 Z. z. spôsobom, ktorý nemožno označiť za arbitrárny, ale za jeden z možných a prípustných výkladov. Odôvodnenie napadnutého uznesenia obsahuje také úvahy, ktoré sú ako celok konzistentné, neodporujú si a umožňujú spätne preskúmať spôsob, akým okresný súd dospel k svojmu právnomu záveru. Právne závery okresného súdu preto nie sú zjavne neodôvodnené a sú tak ústavne akceptovateľné.

36. Vzhľadom na obsah ústavnej sťažnosti a námietky sťažovateľa, ktoré smerujú výlučne proti rozhodnutiu okresného súdu o náhrade trov konania, ústavný súd poukazuje

na to, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom. Práva na súdnu ochranu a v jeho rámci náhrady trov súdneho konania sa možno domáhať len spôsobom a v medziach zákona, ktorý upravuje podmienky na jej priznanie (čl. 51 ods. 1 ústavy).

37. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania považuje za integrálnu súčasť civilného procesu a je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu sťažnosť. Problematika náhrady trov konania by takto mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, z novšej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016, II. ÚS 303/2017, IV. ÚS 604/2018).

38. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky trov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného rozhodnutia o trovách konania sa uchýli iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu extrémnym spôsobom alebo že bolo zasiahnuté aj iné základné právo (m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 311/2012, IV. ÚS 210/2013, IV. ÚS 192/2014).

39. V aktuálne prerokúvanej veci je relevantné, že sťažovateľovi bola priznaná náhrada trov konania, sťažovateľ sa ale domnieva, že táto náhrada mala byť vyššia, ide teda o otázku, ktorá spadá pod aplikáciu jednoduchého práva upravujúceho spôsob výpočtu

výšky trov právneho zastúpenia, preto nemožno primárne uvažovať o ústavnoprávnom rozmere tejto veci. Ústavný súd tiež zdôrazňuje, že vo svojich skorších rozhodnutiach (III. ÚS 596/2015, I. ÚS 511/2016) už posudzoval ústavnú udržateľnosť právneho posúdenia predmetnej otázky, a pritom tieto sťažnosti odmietol ako zjavne neopodstatnené.

40. V kontexte sťažovateľovej argumentácie, ktorou odôvodňuje porušenie princípov právnej istoty a predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ústavný súd s poukazom na judikatúru ESLP (napr. *Beian v. Rumunsko* (č. 1) zo 6. 12. 2007) zdôrazňuje, že rozdielna judikatúra v skutkovo rovnakých, prípadne podobných veciach je prirodzenou súčasťou vnútroštátneho súdneho systému (v zásade každého súdneho systému, ktorý nie je založený na precedensoch ako prameňoch práva).

41. V otázke, ktorá tvorí predmet prerokúvanej veci, nemožno jednoznačne uvažovať o ustálenej, prípadne prevažujúcej judikatúre. Sťažovateľ poukazuje na tri rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých tento posúdil uvedenú otázku rozdielne. Tieto rozhodnutia boli vydané jednak v odvolacom konaní v systéme správneho súdnictva, resp. v odvolacom konaní v konkurznej veci. Sťažovateľ tiež poukázal na dve rozhodnutia krajských súdov. Na druhej strane okresný súd v napadnutých uzneseniach poukázal na rozhodnutie Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 17 Co 727/2015 z 22. júla 2015, v ktorom tento posúdil uvedenú otázku zhodne ako okresný súd. Ústavnému súdu sú známe ďalšie rozhodnutia krajských súdov, v ktorých je uvedená otázka posúdená zhodne s posúdením okresného súdu (napr. rozhodnutia Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 19 Co 261/2016 z 25. augusta 2016, Krajského súdu v Žiline sp. zn. 10 Co 266/2015 z 29. júna 2015, Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6 Co 230/2013 z 3. marca 2014).

42. Ústavný súd v tomto kontexte tiež pripomína, že mu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré sa podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) zveruje primárne najvyššiemu súdu, ktorému sa okrem iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (m. m. I. ÚS 17/01, IV. ÚS 267/05,

II. ÚS 752/2016, II. ÚS 861/2016, III. ÚS 205/2017). Nástroje na zjednocovanie judikatúry sú v zmysle zákona o súdoch dostupné aj na úrovni okresných súdov prostredníctvom grémií a predsedov grémií alebo na úrovni krajských súdov prostredníctvom kolégií a predsedov kolégií.

43. Z uvedených skutočností vyplýva, že len na základe toho, že okresný súd v napadnutých uzneseniach otázku nároku na náhradu za stratu času posúdil rozdielne ako iné súdy v systéme všeobecného súdnictva, nemožno v tomto prípade uvažovať o porušení označených práv podľa ústavy a dohovoru. Je primárne vecou všeobecných súdov, aby svoju judikatúru v tejto otázke zjednotili riadnym využívaním dostupných prostriedkov v zmysle zákona o súdoch.

44. Na tomto základe ústavný súd ústavnú sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

45. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. apríla 2020

Miroslav DURÍŠ
predseda senátu